

laatste werken, in hevige mate schematisch en die men expressionistisch noemen kan. Nu groeit de breedheid van den toets naar de maat der voorgestelde objecten; met een enkelen penseelstreek trekt hij een weg door de ploegakkers, gelijk wanneer hij in een hemel een wolk doet drijven of wanneer hij een brug van ijzer neerplant — met één penseelstreek! Hij wil dat zijn schilderij meer en meer en uitsluitend wordt: een machtig schema dat al zijn evocatieve kracht aan zijn eenvoud zelf ontleent. De velden, de huizen, ze zijn rechthoeken geworden; de wolken, de booten, het gebladerte der boomen: rechthoekig; ook de dieren, de menschen, zijn hoekig, rechthoekig; het is zelfs of de vorm van het schilderij bij Brusselmans rechthoekiger is dan bij elken anderen schilder. Zijn doek is een groote rechthoek, categorisch zoo bedoeld, en waarin de ruwe rhythmten van Brusselmans' heelal zich komen uitspreken, dat heelal, doordrenkt van aardschheid, waarin de boomen slechts enkele lompe takken bezitten, de velden slechts eenige planten (groene vlammen komend uit het ingewand der aarde), de hemelen slechts weinige wolken. En op die kleine tooneelen, die zijn stillevens zijn, spelen de scènes zich af tusschen slechts enkele arme, zwijgende voorwerpen (maar hoe sterk beziel!): het bord, de koperen lamp, twee schelpen, de petroleumkruik.... Ieder ding is teruggebracht tot zijn essentie van lijn en kleur en zoozeer vereenvoudigd, dat het aandoet met een sensatie van magie.

Velen zullen bij het zien van dit werk afgeschrikt worden door den grooten eenvoud en naïviteit en zullen het onbehouwen vinden. Maar anderen, die op zoek zijn naar het essentiele, en die maniërisme en diepte niet met elkaar verwarren, zullen er naar toe getrokken worden door een weldadig gevoel van bevrijding, teweeggebracht door de overwinning op de wanorde.

Meysse, Juni 1937

GEDACHTEN VAN BRUSSELMANS OVER KUNST

Wanneer wij spreken over levende kunst, d.w.z. over de kunst die haar reden van bestaan heeft in de orde der dingen, en die verschillen vertoont tusschen landen en tijdperken, zullen wij hetzij de liefde hetzij den haat, dien men haar toedraagt, doen groeien.

De impressie die een werk ons geeft komt overeen met een voorbijgaand oogenblik van ons leven, met één van de vormen dus die het leven voor ons aannemen kan. Wij krijgen contact met dien levensstaat, wij herkennen dien, en wij vereeren het werk dat dit mogelijk maakt als een schepping, te rechter tijd gekomen, en wekkende een toestand van volkomen rijpheid.

Geenszins verlangen wij dus de kunst een discipline op te dringen, waardoor zij zou zijn onderworpen aan een tijd die niet de hare is, een valschen tijd.

De kunst is een strijd tegen al wat ons in den weg staat, tegen de ver-